

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. I. Duplici conclusione difficultas resolvitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

menta naturæ vel artis operentur dispositivè ad effectum principalis agentis utroque modo; instrumenta tamen divinæ virtutis operantur dispositivè solum secundo modo, ut patet in Sacramentis, quæ ex viribus propriis nihil ponunt in anima disponens ad gratiam, sed solum habent aliquam actionem præviā, puta ablutionem, vel unctionem, quæ sunt capacia & disposita ad recipiendam Dei motionem, per quam ad gratiam in anima producendam elewantur, ut in Tractatu de Sacramentis in communi fusiùs exponemus.

Disp. 3.
art. 3.
§. 4.
13.

Denique non urget testimonium D. Thomæ desumptum ex 4. sent. dist. 8. quæst. 2. art. 3. ad 3. ubi docet dari actionem instrumentalem ad transubstantiationem, & similiter potuisse dari ad formationem corporis Christi & conceptionem. Et addit, quod si in conceptione includatur unio, major difficultas fuit in conceptione Christi, quam in transubstantiatione. Illa autem major difficultas (inquit Joannes à S. Thoma) est quoad actionem instrumentalem, de qua ibi erat sermo: Ergo illam negat D. Thomas pro unione hypostatica, licet concedat pro transubstantiatione.

Hoc, inquam, S. Doctoris testimonium non premit nos, nec infirmat, sed potius confirmat nostram sententiam: non enim S. Thomas ibi negat absolute impossibilitatem actionis instrumentaliter productivæ unionis hypostaticæ, sed solum dicit majorem esse difficultatem in unione hypostatica, quam in transubstantiatione, quod non assereret, si existimaret implicare contradictionem, quod deus actio instrumentaliter productiva unionis hypostaticæ: quæ enim contradictionem involvunt, non difficulta, sed impossibilia dici debent.

ARTICVLVS II.

An Christus per opera, prioritate temporis vel naturæ præcedentia unionem hypostaticam, eam promeruerit, vel saltim mereri potuerit?

§. I.

Duplici conclusione difficultas resolvitur.

14. **D**ico primò: Christus per nullam operationem, seu primi, seu secundi generis, unionem hypostaticam meruit.

Pro intelligentia hujus conclusionis, notandum est, duobus modis intelligi posse Christum unionem hypostaticam meruisse: Primò, ita ut affirmetur, Christum priùs tempore quam ejus humanitas Verbo uniretur, fuisse aliquandiu purum hominem, postea verò provecum fuisse ad dignitatem Filij Dei naturalis, ob merita. Secundo, ut asseratur Christum, quamvis ab initio productionis suæ semper potitum Verbi personalitate, eiq; unitum, tamen priùs naturā quam humanitas ejus personalitate divinā terminaretur, eliciisse actiones meritorias, quibus provehi ad unionem cum Verbo mereretur. Utrumque ergo modum promerendi unionem hypostaticam in hac conclusione excludere, & meritum tam tempore quam naturā præcedens unionem hypostaticam, Christo, vel humanitati ejus, denegare intendimus.

Et quidem quantum ad priorem sensum, res est certa de fide, nam affirmare Christum per aliquod tempus, ante unionem cum Verbo, fuisse purum hominem, & in eo statu meruisse humanitati suæ unionem cum Verbo, hæresis fuit Nestorij & Photini, proptereaque S. Gregorius lib. 9. regij Epist. 61. tradens Hibernis Episcopis profes-

sionem fidei, quam docendi essent emittere, qui è Nestorianismo ad Ecclesiam regrediebantur, inter alia præscribit, ut doceantur Christum à primo momento conditionis suæ fuisse Deum.

Hunc etiam errorem variis in locis egregie confutat Augustinus, præsertim lib. de correptione & gratia cap. 11. ubi hæc scribit: *Deus naturam nostram, id est animam rationalem, carnemque hominis Christi suscepit, susceptione singulariter mirabili, vel mirabiliter singulari, ut nullius justitiæ suæ præcedentibus meritis, Filius Dei sic esset ab initio, quo esse homo cepisset, ut ipse & Verbum quod sine initio est, una persona esset. Neque enim quispiam tantæ hujus rei cæcus est ignorantia, ut audeat dicere, quamvis de Spiritu Sancto, & Virgine Maria filium hominis natum, per liberum tamen arbitrium bene vivendo, & sine peccato bona opera faciendo, meruisse ut esset Dei filius, resistente Evangelio acque dicente, Verbum caro factum est. Nam ubi hoc factum est, nisi in utero virginali, unde fuit initium hominis Christi? Itemque Virgine requirente, quomodo fieret quod ei per Angelum nuntiabatur, Angelus respondit: Spiritus Sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi: propterea quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Propterea inquit, non propter opera, quæ nondum nati utique nulla sunt; sed propterea quia Spiritus Sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi, quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Ista natiuitas profecto gratuita conjuncta in unitate personæ hominem Deo, carnem Verbo. Iam natiuitatem bona opera secuta sunt, non bona opera meruerunt. Quibus verbis S. Doctor discrete affirmat, Christum non meruisse effici Filium Dei per opera arbitrij humani; sed jam ex utero, & ab ipsa conceptione fuisse Deum & hominem, ejusque humanitatem ad unionem hypostaticam cum Verbo elevatam.*

In contrarium tamen obijci possunt quædam Scripturæ loca, quibus videtur significari, humanitatem assumptam, fuisse divinitate inunctam, eamque accepisse propter merita, præcisa tempore aliquo ante unionem. Id enim videtur sonare locus ex Psal. 44. *Dilexisti justitiam, & odisti iniquitatem: propterea unxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ participibus tuis.* Ubi unctio humanitatis per divinitatem, facta dicitur propter odium peccati, & justitiæ amorem, quibus eam promeruerit. Neque enim verba hæc exponi possunt de nuda unctione gratiæ sanctificantis purè creatæ, cum eam Christus non habuerit ex merito, utpote debitam unioni hypostaticæ, ad modum proprietatis naturalis. Item cap. 5. Apoc. *agnus qui occisus est, dicitur dignus accipere virtutem & divinitatem, utique in præmium exceptæ mortis.* Ergo Christus non fuit Deus in hac vita mortali, sed post mortem obtinuit Deitatem hic per merita comparatam.

Verum neuter locus probat intentum, nam locus Psalmi, vel non debet intelligi de assumptione humanitatis ad Verbum, sed de gloria externa, & exaltatione ac celebritate nominis, Christo ob merita passionis post resurrectionem concessa; vel si intelligatur de unctione humanitatis per Deitatem, seu unctionem hypostaticam, particula propterea non denotat causam meritoriam, sed finalem, ita ut sensus sit, *Dilexisti justitiam & odisti iniquitatem, idque ut præstares, inunctus es à Deo oleo lætitiæ &c.* Itaque non quia Christus dilexit justitiam, & odio habuit iniquitatem,

DE CAUSA PHYSICA ET MORALI INCARN.

471

factus est Deus; sed è contrariò, diligeret iustitiam, & hominibus eam procuraret, possetque peccatum ita odisse, ut illud æquali satisfactione destrueret, inunctus est oleo lætitiæ, & divinitatis unguento in sua humanitate delibutus. Sic expositus locus ille prorsus vacat difficultate. Et idem ist de loco Joannis in quo, *accipere divinitatem*, non significat accipere unionem hypostaticam, sed manifestationem divine potentie, virtutisque infinitæ præhabitæ, quæ tum demum prodita est, cum omnes Adversarij subiecti sunt Christi pedibus, & nomen ejus exaltatum est super omne nomen: quam nominis celebritatem, beatus ille cætus, agno occiso optabat, ut posteriores gloriæ, abjectionem anteriorem compensarent, & qui se humiliaverat, exaltaretur, ut ibidem explicat Hieronymus. Vell si *accipere divinitatem*, ad unionem hypostaticam referatur, hic locus intelligi debet de reunionem totius humanitatis cum persona Verbi, quæ in resurrectione facta est, & quæ (ut infra dicemus) fuit veluti quadam restitutio unionis hypostaticæ, quam Christus per opera Incarnationem subsequencia de condigno promeruit. De quo articulo sequenti §. 3. corollario 4.

18. Quod verò per actiones in primo Incarnationis suæ momento prius naturâ elicatas, non meruerit Christus humanitatis suæ unionem cum Verbo, colligitur ex Augustino lib. 2. de peccat. meritis cap. 17. ubi hæc scribit: *Victorum omnium humanorum causa, superbia: ad hanc convincendam atque auferendam, talis medicina cælitus venit: ad elatum hominem per superbiam, Deus humilis descendit per misericordiam; gratiam claram manifestamque commendans in ipso homine, quem tanta præ participibus suis charitate suscepit. Neque enim & ipse ita Verbo Dei conjunctus, ut ipsa conjunctione unus Filius Dei, & unus idem ipse filius hominis fieret, præcedentibus suæ voluntatis meritis fecit. Vnum quippe illum esse oportebat. Essent autem & duo, & tres, & plures, si hoc fieri posset, non per Dei proprium donum, sed per hominis liberum arbitrium. Hoc ergo præcipue commendatur, hoc in sapientia atque scientia thesauris in Christo absconditis, quantum existimare audeo, præcipue docetur & discitur. Ubi manifestissimè Augustinus, quæcunque Christi merita, etiam non nisi naturâ præverint adoptionem unionis, excludit: eò enim dicit spectasse Deum, cum Christum produxit, & humanitatem ejus Verbo univit, ut agnoscerent homines quomodo potestatem acceperint filij Dei fieri, nempe post præventionem planè gratuitam; sicut filius naturalis ex pura Dei misericordia, & nullo suo interposito merito, unionem Verbi Divini cum humanitate sua est affecturus. Atqui fides docet primam gratiam actualem quâ ad justificationem & filiationem Dei adoptivam disponimur, ex nullo merito nobis obtingere, sed divinitus ex pura misericordia conferri: Igitur multò magis eminentissima illa gratia unionis, quæ est prototypum & primum exemplar omnium gratiarum, eodem modo obtingit Christo. Unde idem S. Doctor de prædestin. Sanct. cap. 15. Est præclarissimum lumen prædestinationis & gratiæ ipse Salvator, ipse mediator Dei hominum, homo Christus Jesus, qui ut hoc esset, quibus tandem suis, vel operum, vel fidei præcedentibus meritis natura humana quæ in illo est comparavit? Respondeatur quæso: ille homo, ut à Verbo Patri coeterno in unitate personæ assumptus, Filius Dei unigenitus esset, unde hoc meruit? quod ejus bo-*

A *num quaecunque præcessit? quid erit ante, quid credidit, quid petivit, ut ad hanc ineffabilem excellentiam perveniret?*

Ratio etiam suffragatur: Nam omne meritum in aliqua operatione fundatur: Sed nulla operatio de facto fuit in Christi humanitate prius naturâ quàm esset assumpta à Verbo: Ergo nec ullum meritum. Major patet, Minor probatur. Nulla operatio potuit esse in Christi humanitate prius naturâ quàm esset subsistens, cum actiones sint suppositorum seu subsistentium, ut tradunt Philosophi 1. metaph. cap. 1. Damascenus lib. 3. de fide cap. 15. & D. Thomas infra quæst. 19. art. 1. ad 3. & ad 4. Sed humanitas Christi per assumptionem ad Verbum Divinum effecta est subsistens, cum in ea non sit, neque fuerit alia subsistentia, præter subsistentiam Verbi Divini: Ergo nulla operatio de facto fuit in Christi humanitate prius naturâ quàm esset assumpta à Verbo.

Confirmatur: Ad meritum siue de condigno siue de congruo, exigitur sanctitas operantis: Sed Christi humanitas prius naturâ quàm uniretur Verbo, caruit sanctitate, cum substantiali, ut patet, tum accidentali, quæ omnis in Christo ab unionem derivata est: non igitur prius naturâ quàm uniretur, humanitas ejus de condigno vel de congruo meruit unionem.

C Dico secundo: Per opera prioritate temporis antecedentia unionem hypostaticam, non potuisse humanitatem Christi de potentia absoluta condignè mereri Incarnationem, bene tamen de congruo.

Prima pars probatur manifestâ ratione: Etenim opera antecedentia unionem humanitatis ad Verbum, non essent infiniti valoris, cum non procederent à supposito divino, ex quo solum potest in opera humanitatis infinitus valor derivari, sed ab humanitate in supposito creato subsistente: At solum opus valoris infiniti potest esse meritum de condigno Incarnationis; sicut sola satisfactio valoris infiniti potest esse condigna & æqualis offensæ contra Deum commissæ, ut disp. 3. fuscè ostendimus: Ergo implicat humanitatem Christi per opera prioritate temporis antecedentia sui unionem ad Verbum, eam de condigno promereri.

Secunda etiam pars patet, nam potuit humanitas Christi prius tempore produci quàm uniretur ad Verbum, & in supposito sibi connaturali subsistere, sicque subsistens, opus supernaturale elicere ordinatum ad Incarnationem merendam: At licet in tali opere non esset condignitas ex defectu æqualitatis, reperiretur tamen congruitas in ordine ad unionem humanitatis ad Verbum, cum ad congruitatem meriti non requiratur æqualitas inter meritum & præmium, sed sufficiat amicitia cum Deo, unde infra dicemus, SS. Patres qui Incarnationem præcesserunt, per orationes & sancta desideria, eam meruisse de congruo: Ergo de potentia absoluta, potuit humanitas Christi per opera prioritate temporis unionem hypostaticam antecedentia, eam de congruo promereri.

Dico tertio, humanitatem Christi, etiam de potentia absoluta, non potuisse mereri Incarnationem, de condigno vel de congruo, per opera prioritate naturæ illam antecedentia.

Hæc conclusio intelligi debet de humanitate Christi ut assumpta à Verbo, si enim fuisset prius alteri personæ increatæ, aut subsistentiæ Dei absolute unitæ, potuisset absque dubio mereri Incarna-

tionem cum Verbo, etiam de condigno, ut patebit A
ex infra dicendis.

Sic ergo intellecta conclusio probatur ratione
fundamentali. Implicat humanitatem Christi me-
reri unionem cum Verbo, per illum actum quem
repugnat procedere ab humanitate, nisi ut unita
Verbo, quia principium meriti non potest cadere
sub meritum: Sed impossibile est aliquem actum
meritorium procedere ab humanitate Christi, ni-
si ut unita Verbo: Ergo implicat humanitatem
Christi mereri unionem cum Verbo per opera
illam præcedentia. Major patet, Minor proba-
tur. Impossibile est humanitatem Christi aliquem
actum elicere, nisi ut prius unitam alicui subsisten-
tiæ: Sed ex suppositione quod talis humanitas
non præsupponatur personalitati Patris, vel Spi-
ritus Sancti, aut subsistentiæ absolutæ, non est
alia personalitas vel subsistentia, cui possit intelli-
gi unita, quam subsistentia Verbi: Ergo ex illa sup-
positione, (ex qua solum, ut supra diximus, pro-
cedit nostra conclusio) impossibile erit humani-
tatem Christi operari, nisi ut prius unitam Ver-
bo. Major probatur: Sicut existentia est conditio
indispensabiliter requisita ex parte efficientis ad
operandum, ita & subsistentia ex parte naturæ
substantialis operantis, quia subsistentia, vel est ip-
samet existentia, vel quid essentialiter & necessa-
riò præsuppositum ad existendum, unde est axioma
tritum, *Actiones sunt suppositorum*; & cum hic or-
do inter operationem & existentiam, ac subsisten-
tiā, sit intrinsecus & essentialis, non potest à Deo
immutari.

24. Dices, Subsistentiam esse conditionem merè
concomitantem, & non necessariò & per se
prærequisitam in natura ad operandum, sed
sufficere per ordinem ad potentiam Dei absolu-
tam, ut operetur, quod sit singularis, & existens;
unde cum humanitas Christi in priori naturæ ad
unionem ad Verbum sit singularis, & existens,
potest, per ordinem ad potentiam Dei absolu-
tam, unionem hypostaticam, per actus in illo
priori naturæ ab ea elicitos promereri.

25. Verùm hæc responsio non enervat vim argu-
menti propositi: Nam præterquam quod falsum
est quod humanitas Christi habuerit esse existen-
tiæ, priusquam uniretur Verbo, quia (ut in-
fra ostendemus) non existit nisi per incretam
Verbi Divini existentiam, argumentum factum
efficaciter probat subsistentiam esse per se prære-
quisitam in natura ad operandum, eo quod opera-
tio essentialiter præsupponat complementum sub-
stantiale: Ergo implicat humanitatem operari, nisi
ut subsistentem, subindeque subsistentia per se ad
operationem prærequiritur. Quod maximè urget
in sententia Divi Thomæ, docentis existentiam
esse ultimam actualitatem essentiae, ab illa distin-
ctam; cum enim evidens sit non posse naturam
operari, nisi habeat existentiam, à fortiori im-
possibile erit eam agere, nisi ut habet subsistentiā.

§. II.

Solvuntur objectiones.

26. **O**bjicies primò contra istam conclusionem:
Accidens potest conservari sine subiecto, &
sine ipso operari, ut patet in mysterio Eucharistiæ:
Ergo etiam potuit humanitas Christi prius produci
& conservari à Deo sine aliquo supposito, & sic
conservata operari meritorie, mediante gratiā sibi
cōmunicatā, & per actus illius gratiā informatos,
unionem hypostaticā de congruo saltē promereri.

27. **R**espondeo, negando consequentiam & parita-

tem: Ratio discriminis est, quia existentia acciden-
tis immediatè afficit ejus essentiam, non autem
mediante subiecto, licet existentia ejus connatura-
liter dependeat à subiecto: At verò existentia sub-
stantiæ non afficit illam immediatè, sed mediante
subsistentiā, per quam natura fit proximè suscep-
tiva existentiae; unde sicut nulla natura potest sine
existentia à Deo conservari, ita nec sine aliquo
supposito. Addo quod accidens à subiecto separa-
tum, prius intelligitur existens per se, quam ope-
rans, ex eo quod impeditur inherentiā per modum
existendi per se, oportet quod talis modus essendi
per se antecedit operationem, quam antecederet
inherentiā, si adesset: Ergo similiter, quia sub-
stantia propria humanitatis Christi antecederet
ejus operationem, si adesset, eo quod cōplemen-
tum rei in proprio esse substantiali, necessariò
præcedat operationem, oportet quod si superna-
turaliter suppleatur illud complementum natura-
le per divinam personalitatem, prius sit naturam
assumptam subsistere subsistentiā illā divinā & in-
creatā, quam operari.

28. **O**bjicies secundo: Actus supernaturalis proce-
dens à gratiā habituali, & antecedens in aliquo
priori naturæ unionem cum Verbo, potest esse
meritorius, saltem de congruo, talis unionis: Sed
quavis in humanitate Christi omnis actus tam
naturalis quam supernaturalis procedat à Persona
Verbi, adhuc tamē potest intelligi in aliquo prio-
ri naturæ actus supernaturalis antecedens unionē
hypostaticam: Ergo & actus meritorius illius, sal-
tem de congruo. Minor videtur manifesta, non
enim minùs dependet in Angelo & primo homi-
ne primus actus charitatis à gratiā habituali in ge-
nere causæ efficientis & materialis receptivæ, quam
dependeat actus humanitatis Christi à Persona
Verbi, & tamen communiter docetur in Schola
D. Thomæ, quod in genere causæ materialis dis-
positive, primus actus charitatis in Angelis & pri-
mis parentibus, gratiā habitualement præcessit: Er-
go &c. Major verò suaderetur, quia ad merendum
de congruo unionem hypostaticam, nihil aliud re-
quiritur, saltem necessariò, quam actus superna-
turalis à gratiā procedens, antecedens illam in ali-
quo priori naturæ: quod enim non exigatur an-
tecessio temporis, patet in eo qui per actum cha-
ritatis intensum ut octo meretur augmentum ha-
bitus, tunc enim in eodem instanti temporis est
meritum & præmium, & meritum tunc solā prio-
ritate naturæ præmium antecedit.

29. **R**espondeo, negando Majorem, ad probationem
dicatur, præter illas condiciones requiri adhuc ad
merendum unionem cum Verbo, quod actus me-
ritorius non procedat ab humanitate, ut unita
Verbo: unde sicut de actu quo Angelus & primus
homo se disposuerunt ad gratiā in primo instan-
ti collatam, non potest dici quod fuerit meritorius
gratiæ ad quam disponebat, ne principium meriti
dicatur cadere sub meritum, sed tantum alterius
premiij, scilicet gloriæ: ita quavis daremus huma-
nitatem Christi se disposuisse ad gratiā unionis
per actum charitatis in primo conceptionis mo-
mento elicito (quod tamen admittendum non
est) adhuc tamen non posset ille actus esse merito-
rius, etiā de congruo, unionis cū Verbo; quia pro-
cederet ab humanitate, ut unita Verbo, & princi-
pium meriti non potest cadere sub meritum.

30. **E**x dictis inferes, Incarnationem, non prout di-
cit unionem humanitatis ad aliquam ex divinis
personis in communi & vagè sumptam, sed prout
importat unionem humanitatis ad secundam
Trinitatis